

Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum

program nauczania

Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum program nauczania do przedmiotu Działalność gospodarcza w branży

Autorzy programu

Praca zespołowa – Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości

Podstawa prawna

Podstawą opracowania programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum*, dostosowanego do realizacji podstawy programowej kształcenia w zawodach, są: *Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. 2014 poz. 811) oraz *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach* (Dz.U. 2012 poz.184).

Wstęp

Program nauczania *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* opracowano zgodnie ze wskazówkami Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej dla autorów programów nauczania zawartymi w publikacji *Programy nauczania dla zawodu – krok po kroku*. Taka formuła programu będzie z pewnością sporym ułatwieniem dla tych nauczycieli, którzy – doceniając walory edukacyjne programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* – chcieliby wykorzystać go w kształceniu zawodowym.

Istotnym punktem odniesienia przy tworzeniu koncepcji programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* jest *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie* (2006/962/WE).

W dokumencie tym definiuje się kompetencje kluczowe jako „te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia”¹.

W *Zaleceniu* wskazano osiem kompetencji kluczowych:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym,
- 2) porozumiewanie się w językach obcych,
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- 4) kompetencje informatyczne,
- 5) umiejętność uczenia się,
- 6) kompetencje społeczne i obywatelskie,
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość,
- 8) świadomość i ekspresja kulturalna.

Drugim dokumentem o istotnym znaczeniu dla koncepcji programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* jest podstawa programowa kształcenia w zawodach. Wskazany w niej cel kształcenia zawodowego to przygotowanie uczących się do życia

w warunkach współczesnego świata, wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. W procesie kształcenia zawodowego ważne jest integrowanie i korelowanie kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym doskonalenie kompetencji kluczowych nabytych w procesie kształcenia ogólnego, z uwzględnieniem niższych etapów edukacyjnych. Niniejszy program został opracowany tak, aby nauczyciel mógł wykorzystać w pełnym zakresie wiadomości

¹ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 394/13 Załącznik: *Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – europejskie ramy odniesienia*.

i umiejętności zdobyte przez uczniów na wcześniejszych etapach edukacyjnych, w tym również na zajęciach z podstaw przedsiębiorczości. Konstrukcja programu daje możliwość elastycznego doboru szczegółowych efektów kształcenia w zależności od różnych warunków realizacji programu oraz zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów.

Wiedza i umiejętności oraz kompetencje personalne i społeczne, które uczący się nabywa w procesie kształcenia zawodowego, są opisane zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji², w języku efektów kształcenia.

Efekty te obejmują:

- efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, w tym kompetencje personalne i społeczne,
- efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów,
- efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach.

Te dwie przesłanki – konieczność wyposażania uczniów w kompetencje kluczowe będące podstawą sukcesów życiowych każdego człowieka oraz określony w podstawie programowej cel – spowodowały, że program koncentruje się na kształtowaniu kompetencji kluczowych inicjatywność i przedsiębiorczość, a także na osiągnięciu następujących efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów:

- PDG – podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej,
- KPS – kompetencje personalne i społeczne,
- OMZ – organizacja pracy małych zespołów,
- BHP – bezpieczeństwo i higiena pracy (efekt kształcenia 7 i 9).

² Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01).

Kompetencje inicjatywność i przedsiębiorczość oznaczają zdolność osoby do wcielania pomysłów w czyn. Obejmują one kreatywność, innowacyjność, podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i osiągnięcia zamierzonych celów. Kształtowanie kompetencji rekomendowanych w *Zaleceniu* wymaga od szkoły wyjścia poza schemat: zadane, wyuczone, sprawdzone. Uczniowie muszą być stawiani w sytuacjach problemowych. Rozwiązując problemy samodzielnie, będą doskonalić umiejętności i kształtować oczekiwane postawy.

Z tego powodu w programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* główny akcent przeniesiono ze zdobywania wiadomości na kształtowanie umiejętności, pobudzanie ucznia do aktywności, a także samodzielnego i kreatywnego myślenia. Z tego wynika ważna cecha programu: położenie nacisku na nauczanie przez działanie, z zastosowaniem metody projektu jako jednej z metod preferowanych w kształceniu zawodowym.

Realizacja zawartych w programie treści nauczania odbywa się w formie gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* polegającej na założeniu w szkole własnej, realnie działającej firmy, zorganizowanej na wzór spółki jawnej. Jedną z wytycznych Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, zawartą w publikacji *Programy nauczania dla zawodu – krok po kroku*, jest realizacja efektów kształcenia w ramach podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (PDG) w formie projektu. Koncepcja gry edukacyjnej bardzo dobrze ten wymóg realizuje.

Istota gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*

W ramach gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* uczniowie:

- zakładają w szkole własną firmę zorganizowaną na wzór spółki jawnej,
- szukają pomysłu na produkt i weryfikują go,
- przygotowują biznesplan swojego przedsięwzięcia,
- gromadzą kapitał,
- prowadzą działania marketingowe,
- organizują proces produkcji i sprzedaży,

- podejmują ryzyko biznesowe,
- prowadzą dokumentację finansową (podatkowa księga przychodów i rozchodów, ewidencja VAT, ZUS),
- płacą podatki na powszechnie obowiązujących zasadach, zaś składki ZUS naliczane są od rzeczywistej podstawy pomniejszonej 1000 razy,
- dokonują rozliczenia prowadzonej działalności,
- podsumowują efekty finansowe i pozafinansowe działalności w miniprzedsiębiorstwie,
- dokonują prezentacji swojego przedsięwzięcia.

Nad całością działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa czuwa dyrektor naczelny, którego wspierają dyrektor ds. finansów i dyrektor ds. marketingu. Taka organizacja pracy młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa znakomicie służy indywidualizacji nauczania, ponieważ pozwala dostosować funkcję pełnioną w miniprzedsiębiorstwie do indywidualnych potrzeb, możliwości i zainteresowań uczniów. Rolę kas urzędu skarbowego i ZUS-u pełni rada rodziców danej szkoły. Zasady działalności miniprzedsiębiorstwa określa regulamin, do którego przestrzegania zobligowani są wszyscy wspólnicy. Wspólnikom w prowadzeniu miniprzedsiębiorstwa pomagają nauczyciel-opiekun oraz konsultanci biznesowi. Nauczyciel wspiera uczniów na każdym etapie działalności miniprzedsiębiorstwa. Motywuje i inspirowanie do działania, tworzy warunki, które sprzyjają samodzielnej i twórczej pracy uczniów. Nauczyciel nie ingeruje w działania uczniów, ale czuwa nad prawidłowym przebiegiem zajęć. Jego interwencji wymagają jedynie sytuacje zagrażające bezpieczeństwu uczniów, jak również działania niezgodne z regulaminem młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa. Działanie miniprzedsiębiorstwa jest oparte na realiach obowiązujących w prawdziwych firmach, dlatego uczniowie powinni mieć możliwość konfrontowania swojej wiedzy i umiejętności z praktyką. Nawiązanie współpracy z konsultantem ze świata biznesu powinno stać się jednym z istotnych zadań wyznaczonych do realizacji przez młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo. Najlepiej byłoby, gdyby produkt bądź usługa powiązane były z zawodami, do których wykonywania przygotowują się uczniowie, a konsultant również wywodził się z takiej branży. Uczestnictwo w grze edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* pozwala uczniom nabyć umiejętności przeprowadzenia kompletnej realizacji przedsięwzięcia: od pomysłu, przez przygotowanie planu, wdrożenie go, aż do analizy efektów. Pozwoli także na ich efektywne przygotowanie się do życia w warunkach współczesnego świata, wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy, co jest celem kształcenia zawodowego.

Szczegółowy program nauczania do przedmiotu *Działalność gospodarcza w branży*

Program nauczania *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* do przedmiotu *Działalność gospodarcza w branży*..... jest elementem dokumentu *Program nauczania do zawodu* i zamieszczony jest w punkcie *Programy nauczania do poszczególnych przedmiotów w zawodzie*.

1. Podejmowanie działalności gospodarczej w branży
2. Funkcjonowanie przedsiębiorstwa w branży

1. PODEJMOWANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W BRANŻY			
Uszczegółowione efekty kształcenia Uczeń po zrealizowaniu zajęć potrafi:	Poziom wymagań programowych	Kategoria taksonomiczna	Materiał nauczania
1.1. Szukamy pomysłu na biznes młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa			
PDG(2)1 – zaprojektować pomysły na działalność gospodarczą miniprzedsiębiorstwa z poszanowaniem prawa autorskiego	P	C	Dobry pomysł to podstawa sukcesu (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Zasoby zespołu jako źródło pomysłów na produkt • Techniki twórczego myślenia
KPS(2)1 – zaproponować pomysły na działalność miniprzedsiębiorstwa w oparciu o techniki twórczego myślenia	P	C	
OMZ(1)1 – dokonać analizy pomysłów na działalność miniprzedsiębiorstwa uwzględniając zasoby zespołu (zainteresowania, predyspozycje, umiejętności)	P	D	

OMZ(5)1 – dobrać pomysły na działalność miniprzedsiewzięcia tak, by wpływały korzystnie na jakość dalszych rozwiązań technicznych i organizacyjnych	PP	C	
PDG(1)1 – zastosować pojęcia związane z segmentacją i badaniem rynku	P	C	Kto to kupi? Analiza rynku (2 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Segmentacja rynku • Badanie rynku i analiza badania • Charakterystyka lokalnego rynku
PDG(10)1 – dokonać, na prostym przykładzie, segmentacji rynku	P	C	
PDG(10)2 – wskazać segmenty docelowe na lokalnym rynku	P	A	
PDG(10)3 – przygotować badania rynku	P	C	
PDG(10)4 – przeprowadzić badania rynku	P	C	
PDG(10)5 – scharakteryzować rynek, na którym działa miniprzedsiewzięcia	P	C	
PDG(10)6 – opracować raport z badania rynku	P	C	
KPS(3)1 – przewidzieć, w oparciu o analizę zagrożeń i możliwości realizacji przedsięwzięcia wynikających z badania rynku, skutki działalności gospodarczej	PP	D	
KPS(5)1 – poradzić sobie ze stresem podczas badań rynku	P	D	
KPS(6)1 – doskonalić umiejętności zawodowe w zakresie prezentacji wyników badania rynku	P	C	
KPS(10)1 – współpracować w zespole podczas badań rynku	P	C	
OMZ(6)1 – konstruktywnie skomunikować się ze współnikami podczas prezentacji raportu z badań rynku	P	C	

PDG(5)1 – dokonać, na podstawie analizy badań rynku, wyboru rodzaju działalności gospodarczej miniprzedsiębiorstwa	P	C	Produkt czy usługa? (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Pomysł na produkt bądź usługę miniprzedsiębiorstwa • Zasady weryfikacji pomysłów
PDG(5)2 – zweryfikować pomysły na działalność gospodarczą miniprzedsiębiorstwa w oparciu o zebrane informacje	P	D	
KPS(9)1 – wynegocjować ze współnikami warunki porozumienia podczas weryfikacji pomysłów na działalność miniprzedsiębiorstwa	P	C	
PDG(2)2 – zastosować przepisy prawa dotyczące ochrony danych osobowych podczas prowadzenia działalności gospodarczej miniprzedsiębiorstwa	P	C	Rejestracja miniprzedsiębiorstwa (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Procedura uruchamiania działalności gospodarczej • Dokumentacja niezbędna przy rejestracji miniprzedsiębiorstwa
PDG(3)1 – przedstawić procedury postępowania przy uruchamianiu działalności gospodarczej w oparciu o obowiązujące przepisy prawa	P	C	
PDG(7)1 – przygotować dokumentację niezbędną do uruchomienia działalności gospodarczej	P	C	
PDG(9)1 – wypełnić, z zastosowaniem programów komputerowych, dokumenty niezbędne do rejestracji miniprzedsiębiorstwa	P	C	
PDG(9)2 – zarejestrować miniprzedsiębiorstwo na platformie internetowej	P	C	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	

BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	Logo – znak rozpoznawczy miniprzedsiębiorstwa (2 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Rola logo w tworzeniu wizerunku firmy • Zasady konstruowania i stosowania logo
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
PDG(9)3 – wykorzystać sprzęt komputerowy i programy graficzne do zaprojektowania logo miniprzedsiębiorstwa	P	C	
PDG(10)7 – wyjaśnić wpływ logo na tworzenie wizerunku przedsiębiorstwa	P	B	
PDG(10)8 – zaprojektować logo miniprzedsiębiorstwa	P	D	
PDG(10)9 – zastosować logo w celu kreowania wizerunku miniprzedsiębiorstwa	P	C	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
KPS(10)2 – współpracować w zespole w zakresie opracowania i wykorzystywania logo miniprzedsiębiorstwa	P	C	

1.2 Układamy plan działań młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa

PDG(1)2 – wyjaśnić pojęcie misji i wizji	P	B	Filozofia miniprzedsiębiorstwa, czyli misja i wizja (1 godz.) • Misja i wizja firmy • Metoda SMART
PDG(10)10 – sformułować cele metodą SMART	P	C	
PDG(10)11 – uzasadnić konieczność określenia misji i wizji przedsiębiorstwa	P	C	
PDG(10)12 – sformułować wizję i misję miniprzedsiębiorstwa	P	D	
PDG(1)3 – wyjaśnić pojęcia cena netto, cena brutto, rentowność, próg rentowności	P	B	Od kiedy to się opłaca? (1 godz.) • Elementy składowe ceny • Kalkulacja ceny • Próg rentowności
PDG(11)1 – wyróżnić elementy składowe ceny	P	B	
PDG(11)2 – skalkulować cenę jednostkową netto i brutto	P	C	
PDG(11)3 – obliczyć próg rentowności	P	C	
PDG(11)4 – zinterpretować próg rentowności	P	D	
PDG(6)1 – zidentyfikować procedury zakupu i sprzedaży w funkcjonujących na rynku przedsiębiorstwach branży.....	P	C	Bez planu ani rusz (2 godz.) • Biznesplan młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa • Analiza struktury biznesplanu • Opracowanie biznesplanu miniprzedsiębiorstwa
PDG(6)2 – ustalić zakres i zasady współpracy z przedsiębiorstwami z branży	P	C	
PDG(6)3 – zaplanować współpracę w ramach wspólnych przedsięwzięć z przedsiębiorstwami z branży	P	C	
PDG(10)13 – uzasadnić potrzebę planowania działań	P	C	
PDG(10)14 – wyjaśnić korzyści wynikające z planowania działań	P	B	

PDG(10)15 – opracować analizę SWOT miniprzedsiębiorstwa	P	C	
PDG(10)16 – opracować biznesplan miniprzedsiębiorstwa	P	C	
PDG(10)17 – określić ryzyko gospodarcze na etapie planowania działań miniprzedsiębiorstwa	P	D	
PDG(11)5 – prognozować efekty finansowe miniprzedsiębiorstwa z uwzględnieniem kosztów i przychodów	P	D	
PDG(9)4 – wykorzystać do opracowania biznesplanu program komputerowy	P	C	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
KPS(3)2 – zaplanować wszelkie podejmowane w miniprzedsiębiorstwie działania	P	C	
KPS(10)3 – współpracować w zespole podczas opracowania biznesplanu przedsiębiorstwa	P	C	
OMZ(1)2 – zaplanować pracę zespołu w celu wykonania zadań w trakcie funkcjonowania miniprzedsiębiorstwa	P	C	
OMZ(2)1 – przeprowadzić analizę predyspozycji członków zespołu do wykonywania przydzielonych zadań	P	C	

OMZ(2)2 – dobrać właściwie osoby do wykonania przydzielonych zadań	P	D	
<p>Planowane zadania</p> <p>Uczniowie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakładają w szkole własną firmę zorganizowaną na wzór spółki jawnej, • szukają pomysłu na produkt i weryfikują go, • rejestrują miniprzedsiębiorstwo na platformie internetowej <i>Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo</i> • przygotowują biznesplan swojego przedsięwzięcia, • gromadzą kapitał, • prowadzą działania marketingowe. <p>Podczas zaplanowanych w programie jednostek tematycznych nauczyciel może korzystać z gotowych pomysłów na zajęcia lub samodzielnie komponować scenariusze zajęć dydaktycznych. Na platformie internetowej <i>Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo</i> są dostępne – dla zalogowanych nauczycieli – materiały dydaktyczne przydatne w realizacji zajęć, w tym: scenariusze zadań edukacyjnych, karty pracy, filmy i prezentacje.</p>			
<p>Warunki osiągnięcia efektów kształcenia, w tym środki dydaktyczne, metody, formy organizacyjne</p> <p>Miniprzedsiębiorstwo tworzy grupa 6–15 uczniów. W klasie może działać więcej niż jedno miniprzedsiębiorstwo.</p> <p>Pracami miniprzedsiębiorstwa kieruje dyrektor naczelny, którego wspierają dyrektor ds. finansów i dyrektor ds. marketingu. Taka organizacja pracy młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa znakomicie służy indywidualizacji nauczania, ponieważ pozwala dostosować funkcję pełnioną w miniprzedsiębiorstwie do indywidualnych potrzeb, możliwości i zainteresowań uczniów.</p>			

Zasady działalności miniprzedsiębiorstwa określa regulamin, do którego przestrzegania zobligowani są wszyscy wspólnicy. Regulamin dostępny jest na platformie internetowej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*.

Wytwarzany produkt bądź świadczona przez miniprzedsiębiorstwo usługa powinny być powiązane ze specyfiką danej branży zawodowej.

Wspólnikom w prowadzeniu miniprzedsiębiorstwa pomaga nauczyciel-opiekun oraz konsultanci biznesowi. Nauczyciel czuwa nad całością działań młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa, w szczególności: dba o to, by działania uczniów były zgodne z prawem i regulaminem miniprzedsiębiorstwa, wspiera uczniów na każdym etapie działalności miniprzedsiębiorstwa oraz motywuje i inspirowuje do działania, tworzy warunki, które sprzyjają samodzielnej i twórczej pracy uczniów. Nauczyciel nie ingeruje w działania uczniów, ale czuwa nad prawidłowym przebiegiem zajęć. Jego interwencje wymagają jedynie sytuacje zagrażające bezpieczeństwu uczniów, jak również działania niezgodne z prawem i regulaminem młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa.

Działanie miniprzedsiębiorstwa jest oparte na realiach obowiązujących w prawdziwych firmach, dlatego uczniowie powinni mieć możliwość konfrontowania swojej wiedzy i umiejętności z praktyką. Nawiązanie współpracy z konsultantem ze świata biznesu powinno stać się jednym z istotnych zadań wyznaczonych do realizacji przez młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo. Optymalnym rozwiązaniem byłoby pozyskanie konsultanta wywodzącego się z branży powiązanej z zawodem, do wykonywania którego przygotowują się uczniowie.

Uczestnictwo w grze edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* pozwala uczniom, w ramach tego działu, nabyć umiejętności realizacji przedsięwzięcia: od pomysłu do przygotowanie planu przedsięwzięcia (biznesplanu).

W programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* szczególną uwagę zwraca się na następujące rodzaje aktywności uczniów, prowadzące do osiągnięcia efektów kształcenia:

- stawianie i weryfikacja hipotez,
- stawianie pytań, dostrzeganie i formułowanie problemów,
- rozwiązywanie problemów w sposób twórczy,

- wyszukiwanie i formułowanie argumentów,
- dokumentowanie pracy miniprzedsiębiorstwa,
- wykonywanie ćwiczeń sprzyjających doskonaleniu umiejętności samodzielnego i logicznego myślenia,
- wypełnianie dokumentów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miniprzedsiębiorstwa,
- korzystanie z platformy internetowej oraz komputerowych programów użytkowych, np. generatora biznesplanu.

Działania miniprzedsiębiorstwa nie ograniczają się tylko do zaplanowanych zajęć lekcyjnych, przewidzianych w programie nauczania. Zajęcia takie to czas na wprowadzenie w tematykę związaną z prowadzeniem przedsięwzięcia uczniowskiego o charakterze ekonomicznym, jakim jest młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo. Poza tymi zajęciami systematycznie powinny się odbywać zebrania wspólników, wykonywanie i sprzedaż produktów bądź świadczenie usług. Tematyka zebrań wspólników musi być związana z konkretnymi i bieżącymi potrzebami firmy, dlatego organizatorem i prowadzącym zebranie jest dyrektor naczelny miniprzedsiębiorstwa albo dyrektor odpowiedniego działu. Zarówno zebrania wspólników, jak i produkcja powinny odbywać się na terenie szkoły w wynajętym od dyrekcji pomieszczeniu, za które miniprzedsiębiorstwo płaci – na zasadach określonych w regulaminie – czynsz, ustalony z dyrektorem szkoły.

Środki dydaktyczne

Wsparciem w realizacji programu nauczania jest platforma internetowa, na której znajdują się zakładki ogólnodostępne oraz zakładki dedykowane zalogowanym uczestnikom programu – nauczycielom oraz uczniom.

- 1) **Zakładki ogólnodostępne** zawierają m.in. podstawowe informacje o programie, program nauczania, opis zasad funkcjonowania oraz regulamin miniprzedsiębiorstwa, informacje o Ogólnopolskim Konkursie na Najlepsze Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo PRODUKCIK, formularz zgłoszenia nauczyciela do programu oraz formularz kontaktowy.
- 2) **Zakładka dla nauczyciela** zawiera komplet materiałów dydaktycznych do realizacji programu, w tym: przepisy na zajęcia, zadania edukacyjne, filmy i prezentacje oraz wzory wszystkich dokumentów przydatnych w działalności miniprzedsiębiorstwa. W tej zakładce dostępne są także wszystkie narzędzia do monitorowania działalności miniprzedsiębiorstwa.
- 3) **Zakładka dla ucznia** zawiera m.in. narzędzia do rejestracji, planowania i prowadzenia działalności miniprzedsiębiorstwa,

poradnik *Miniprzedsiębiorstwo krok po kroku* wraz z wzorami dokumentów oraz program FINANSE do prowadzenia dokumentacji finansowej miniprzedsiębiorstwa.

Zalecane metody dydaktyczne

Zastosowanie procedur osiągnięcia efektów kształcenia, które wskazano w programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum*, zakłada wykorzystanie różnorodnych metod pracy i form aktywności uczniów. Jak już wspomniano, ideą programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* jest nauka przez działanie, dlatego też należy dobrać takie metody i techniki, które pozwolą na pełne zaangażowanie się uczniów w realizację zadań, a także stworzą możliwości wykorzystania ich doświadczeń, wiedzy i umiejętności oraz zainteresowań. Uczniowie, poszukując nowych rozwiązań, rozwijają zdolności myślenia, stają się bardziej twórczy i otwarci. Efektywnymi technikami nauczania będą techniki metod problemowych, np.:

- burza mózgów,
- metoda aktywnego opisu,
- metoda przypadków,
- eksperyment.

W kształtowaniu umiejętności wzajemnego słuchania, formułowania argumentów, prezentowania swojego stanowiska oraz wyciągania wniosków pomocne będą takie techniki, jak:

- debata „za i przeciw”,
- metaplan,
- dyskusja kierowana.

Przy opracowaniu biznesplanu proponujemy wykorzystanie harmonogramu w formie wykresu Gantta, który jest nieocenionym narzędziem w planowaniu działań. Przy generowaniu pomysłów niezbędne będą techniki twórczego myślenia. Pomocą w opracowaniu biznesplanu miniprzedsiębiorstwa jest również generator biznesplanu, dostępny dla zalogowanych uczniów –

wspólników miniprzedsiębiorstwa – na platformie internetowej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*.

Formy organizacyjne

Zajęcia powinny być prowadzone w formie grupowej zróżnicowanej lub indywidualnej.

Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania efektów kształcenia

Ocenianie powinno wspierać ucznia w osiąganiu celów, diagnozować jego osiągnięcia, motywować do poszerzania wiedzy i umiejętności, pomagać w samodzielnym planowaniu swego rozwoju. W ocenianiu ważną rolę odgrywa samoocena i ocena członków zespołu, w którym uczeń pracuje. Ocenianie działań w ramach miniprzedsiębiorstwa powinno być czynnikiem motywującym uczniów do samodzielnego wykonywania zadań i rozwiązywania problemów. Ocena tego typu przedsięwzięć jest trudna do ujęcia w ramy tradycyjnego oceniania, szczególnie z uwagi na to, że często istotniejszy jest proces, samo działanie niż jego efekty. Podczas oceniania nauczyciel nie może koncentrować się wyłącznie na indywidualnych osiągnięciach ucznia. Oczywiście ważne jest, jakie umiejętności i w jakim stopniu opanował każdy z uczniów, jakie błędy popełnia, co powinien zrobić, aby je wyeliminować. Ocenie powinna podlegać również praca miniprzedsiębiorstwa jako zespołu, będąca wypadkową oceny działania wspólników (np. umiejętności współpracy, komunikowania się, rozwiązywania problemów) i osiągniętych rezultatów (np. innowacyjność produktu czy usługi, wielkość sprzedaży, zysk, stopa zwrotu na kapitale własnym). Ocena pracy ucznia – uczestnika gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* – powinna zawierać zarówno elementy oceny zespołowej, jak i indywidualnej. Kryteria oceniania muszą uwzględniać założone cele kształcenia, aktywność uczniów na zajęciach oraz takie umiejętności, jak: współpraca w grupie, posługiwanie się terminologią ekonomiczną i umiejętność twórczego myślenia. Wskazane jest, aby kryteria oceniania, przynajmniej częściowo, tworzone były wraz z uczniami. W ten sposób uczniowie stają się odpowiedzialni za swoje postępy w nauce.

Kryteriami oceny pracy ucznia w miniprzedsiębiorstwie mogą być, między innymi:

Elementy oceny indywidualnej pracy ucznia	Elementy oceny miniprzedsiębiorstwa jako zespołu
<ul style="list-style-type: none">• znajomość zasad planowania• wyjaśnienie korzyści płynących z planowania działań• umiejętność planowania działań indywidualnych• stosowanie technik twórczego myślenia• kreatywność w podejmowaniu zadań• stosowanie w praktyce zdobytych wiadomości i umiejętności• przestrzeganie kodeksu etycznego miniprzedsiębiorstwa• umiejętność prezentacji efektów pracy zespołu• umiejętność oceny działań zarówno własnych, jak i zespołu	<ul style="list-style-type: none">• planowanie zadań wynikających z organizacji pracy miniprzedsiębiorstwa• skuteczność porozumiewania się• umiejętność efektywnego współdziałania• sposób zorganizowania pracy w zespole• terminowość wykonywania poszczególnych zadań• rozpoznawanie problemów i opracowanie strategii ich rozwiązania• prezentacja pracy grupy• planowanie finansów miniprzedsiębiorstwa

Nauczyciel, realizujący program, nie może być jedynym oceniającym postępy ucznia. Bardzo istotna jest ocena wielopłaszczyznowa. Im większa różnorodność form i sposobów oceniania, tym lepsze efekty osiągniemy. Można zastosować równocześnie różne formy oceniania:

- ocenę dokonaną przez nauczyciela,
- samoocenę,
- ocenę koleżeńską,
- ewentualnie ocenę dokonaną przez inne osoby, np. konsultanta biznesu.

W zależności od stosowanych metod i technik edukacyjnych oraz treści nauczania, nauczyciel może zastosować różnorodne sposoby sprawdzania osiągnięć ucznia, np.:

Ocena wypowiedzi ustnych uwzględniająca m.in.:

- wartość merytoryczną wypowiedzi,
- poprawną konstrukcję wypowiedzi,
- stosowanie zasad skutecznej komunikacji,
- argumentację podczas prowadzonej dyskusji lub debaty,
- formułowanie hipotez i wniosków.

Ocena wypowiedzi pisemnych, m.in.:

- ćwiczeń i kart pracy,
- biznesplanu na platformie internetowej,
- testów.

Ocena pracy zespołowej w oparciu o następujące kryteria:

- sposoby podejmowania decyzji,
- współdziałanie w grupie,
- planowanie pracy zespołowej,
- umiejętność prowadzenia negocjacji,
- umiejętność rozwiązywania problemów.

Przykładowe karty oceny pracy uczniów (Załącznik 4)

- Karta oceny koleżeńskiej
- Karta samooceny
- Karta dokonanej przez nauczyciela oceny pracy zespołowej
- Karta oceny prezentacji

- Ocena wyrażona stopniem – karta (Suma punktów uzyskanych w wyżej opisanych formach przekłada się na ocenę wyrażoną stopniem szkolnym. Przeliczenie punktów na ocenę szkolną powinno być zgodne z zasadami oceniania wewnątrzszkolnego.)

Formy indywidualizacji pracy uczniów

Platforma internetowa programu umożliwi dostosowanie tempa pracy, warunków, środków, metod i form kształcenia do możliwości i potrzeb zarówno ucznia, jak i nauczyciela.

2. FUNKCJONOWANIE PRZEDSIĘBIORSTWA W BRANŻY

Uszczegółowione efekty kształcenia Uczeń po zrealizowaniu zajęć potrafi:	Poziom wymagań programowych	Kategoria taksonomiczna	Materiał nauczania
2.1. Kto? Co? Jak? – organizacja i zarządzanie w młodzieżowym miniprzedsiębiorstwie			
PDG(4)1 – rozróżnić formy organizacyjno-prawne działalności gospodarczej w branży	P	B	Razem czy osobno? Miniprzedsiębiorstwo jako spółka jawna (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Formy działalności gospodarczej • Zasady funkcjonowania młodzieżowego
PDG(4)2 – wyjaśnić zasady funkcjonowania miniprzedsiębiorstwa jako spółki jawnej	P	B	

			miniprzedsiębiorstwa
KPS(2)2 – zaproponować sposoby rozwiązywania problemów	P	D	Miniprzedsiębiorstwo – zorganizowany zespół (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Zasady pracy zespołowej • Role w zespole • Skuteczna komunikacja • Negocjacje w biznesie • Rozwiązywanie konfliktów
KPS (2)3 – dążyć wytrwale do celu	P	C	
KPS(2)4 – zrealizować działania zgodnie z planem	P	C	
KPS(4)1 – dostosować sposoby swojego działania do zmian w realiach gospodarczych i społecznych funkcjonowania miniprzedsiębiorstwa	P	D	
KPS(10)4 – współpracować w miniprzedsiębiorstwie w oparciu o znajomość zasad pracy zespołowej	P	C	
OMZ(1)3 – zaplanować pracę w miniprzedsiębiorstwie w oparciu o zasady organizacji pracy indywidualnej i zespołowej	P	C	
OMZ(1)4 – skutecznie porozumiewać się ze współnikami	P	C	
OMZ(1)5 – przeprowadzić negocjacje ze współnikami w celu wykonania przydzielonych zadań	P	C	
OMZ(5)2 – uzasadnić wpływ ról nieformalnych na organizację pracy zespołu	P	C	
OMZ(6)2 – wskazać konstruktywne sposoby rozwiązywania konfliktów	P	C	
KPS(8)1 – przyjąć odpowiedzialność za samodzielnie podjęte lub przydzielone w miniprzedsiębiorstwie zadania	P	B	Wybór dyrektorów miniprzedsiębiorstwa (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Struktura miniprzedsiębiorstwa i
OMZ(2)3 – opisać zakres obowiązków dyrektora i podział kompetencji w zespole kierowniczym	P	B	
OMZ(2)4 – wskazać cechy skutecznego menedżera	P	A	
OMZ(2)5 – scharakteryzować dobrego lidera zespołu	P	C	

OMZ(3)1 – ocenić swoje mocne i słabe strony, jako menedżera i lidera	P	D	kompetencje dyrektorów <ul style="list-style-type: none"> • Skuteczny menedżer • Cechy dobrego lidera
KPS(4)2 – dokonać analizy zmian zachodzących w branży	P	C	Jak skutecznie zarządzać miniprzedsiębiorstwem? (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Style zarządzania • Zasady kierowania pracą zespołu • Zasady organizacji zebrań • Dokumentowanie przebiegu zebrań • Odpowiedzialność za podejmowane decyzje
KPS(4)3 – podjąć nowe wyzwania zawodowe	P	C	
KPS(4)4 – wykazać się otwartością na zmiany w zakresie stosowanych metod i technik pracy w branży.....	P	C	
OMZ(3)2 – omówić różne style zarządzania przedsiębiorstwem	P	C	
OMZ(3)3 – przyjmować odpowiedzialność za podejmowane decyzje	P	C	
OMZ(3)4 – kierować wykonaniem zadań przydzielonych w miniprzedsiębiorstwie	P	D	
OMZ(3)5 – zorganizować zebrania zespołu	P	D	
OMZ(3)6 – przeprowadzić zebrania zespołu	P	D	
OMZ(4)1 – monitorować jakość zadań wykonywanych w miniprzedsiębiorstwie	P	D	
OMZ(4)2 – ocenić jakość zadań wykonanych w miniprzedsiębiorstwie	P	D	
OMZ(5)3 – dokonać analizy organizacji pracy w miejscu wykonywanych zadań zawodowych	P	D	
OMZ(5)4 – zaproponować zmiany w organizacji pracy mające na celu poprawę wydajności i jakości pracy	P	D	
OMZ(5)5 – zaproponować rozwiązania techniczne mające na celu poprawę wydajności i jakości pracy	P	D	
PDG(7)2 – dokumentować przebieg zebrań	P	C	

PDG(8)1 – wykonać czynności związane z prowadzeniem różnych form korespondencji miniprzedsiębiorstwa	P	C	
PDG(9)5 – wykorzystać programy komputerowe do przygotowania korespondencji, protokołów z zebrań, raportów i sprawozdań z działalności miniprzedsiębiorstwa	P	C	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
PDG(2)3 – zastosować przepisy prawa pracy	P	C	
KPS(1)1 – opracować kodeks etyczny obowiązujący w miniprzedsiębiorstwie	PP	C	
KPS(1)2 – w działaniach miniprzedsiębiorstwa kierować się zasadami etyki i kultury osobistej	P	C	
KPS(7)1 – przyjąć odpowiedzialność za powierzone informacje biznesowe	P	D	
KPS(7)2 – respektować zasady dotyczące przestrzegania tajemnicy zawodowej	P	D	
KPS(7)3 – określić konsekwencje nieprzestrzegania tajemnicy zawodowej	P	D	

2.2. Czym zaskoczyć klientów – marketing w młodzieżowym miniprzedsiębiorstwie

PDG(6)4 – zorganizować współpracę w ramach wspólnych przedsięwzięć z przedsiębiorstwami z branży	P	C	Program promocji miniprzedsiębiorstwa (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Cele i instrumenty promocji • Program promocji • Strategia promocji miniprzedsiębiorstwa • Public relations
PDG(10)18 – uzasadnić konieczność prowadzenia działań promujących produkt	P	C	
PDG(10)19 – opracować plan kampanii reklamowej miniprzedsiębiorstwa	P	C	
KPS(1)3 – ukształtować relacje z wewnętrznym oraz zewnętrznym otoczeniem miniprzedsiębiorstwa z poszanowaniem zasad etyki i kultury	P	C	
KPS(6)2 – zaktualizować wiedzę i udoskonalić umiejętności zawodowe w zakresie promocji produktów lub usług	P	C	
PDG(8)2 – przygotować pisma związane z promocją miniprzedsiębiorstwa	P	C	Ulotka reklamowa i inne sposoby promocji (2 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Promocja produktu miniprzedsiębiorstwa
PDG(9)6 – skonstruować przekaz reklamowy z wykorzystaniem poznanych graficznych programów komputerowych	P	C	
PDG(10)20 – wypromować produkt bądź usługę miniprzedsiębiorstwa, dobierając różne instrumenty promocji	P	D	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	

BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C		
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C		
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C		
KPS(5)2 – kontrolować stres podczas wystąpień związanych z promocją produktów bądź usług miniprzedsiębiorstwa	P	D		
KPS(10)5 – współpracować w zespole podczas prowadzenia działań promocyjnych miniprzedsiębiorstwa	P	C		
OMZ(6)3 – komunikować się ze współnikami miniprzedsiębiorstwa w zakresie promowania produktów bądź usług miniprzedsiębiorstwa	P	C		
PDG(8)3 – sporządzić pisma związane z działalnością gospodarczą miniprzedsiębiorstwa	P	C		Miniprzedsiębiorstwo sprzedaje swoje produkty (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Działania marketingowe w miniprzedsiębiorstwie: marketing-mix • Skuteczna sprzedaż • Dystrybucja • Metody zwiększania efektywności sprzedaży
PDG(10)21 – zastosować podstawowe zasady działań marketingowych w miniprzedsiębiorstwie	P	C		
PDG(10)22 – dobrać właściwe kanały dystrybucji, by skutecznie sprzedawać produkty bądź usługi miniprzedsiębiorstwa	P	D		
PDG(10)23 – zaproponować sposoby zwiększania efektywności sprzedaży produktów bądź usług miniprzedsiębiorstwa	PP	D		
KPS(3)3 – zrealizować zaplanowane działania	P	C		
KPS(3)4 – monitorować realizację prowadzonych	P	C		

w miniprzedsiębiorstwie działań			
KPS(3)5 – skorygować zauważone błędy i niedociągnięcia	P	C	
KPS(6)3 – udoskonalić swoje umiejętności zawodowe w zakresie technik sprzedaży	P	C	
KPS(9)2 – wynegocjować warunki sprzedaży produktów bądź usług miniprzedsiębiorstwa	P	D	
OMZ(4)3 – porównać jakość wykonanych zadań z założeniami i wymogami dokumentacji	P	C	
2.3. Efekty finansowe – finanse młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa			
PDG(1)4 – wyjaśnić pojęcia: dowód księgowy, rejestry VAT, podatkowa księga przychodów i rozchodów	P	B	ABC księgowego (2 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Dokumenty księgowe: zakupu, sprzedaży, kasowe • Rejestry VAT • Podatkowa księga przychodów i rozchodów (PKPiR)
PDG(1)5 – przedstawić klasyfikację dowodów księgowych	P	C	
PDG(1)6 – omówić cechy, jakie powinien posiadać każdy dowód księgowy	P	B	
PDG(3)2 – sporządzić dowody księgowe zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa	P	C	
PDG(3)3 – przechować dowody księgowe zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa	P	C	
PDG(7)3 – zarejestrować dowody księgowe w rejestrach VAT i PKPiR	P	C	
PDG(9)7 – skorzystać z programu komputerowego FINANSE w celu rejestracji dowodów księgowych	P	C	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	

BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	Zakupy pod kontrolą – faktura (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Cena netto, cena brutto • Wartość podatku VAT • Podatek VAT należny i naliczony
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
PDG(1)7 – zastosować pojęcia: cena netto i brutto, wartość netto i brutto, stawka i kwota podatku VAT	P	C	
PDG(3)4 – zastosować przepisy prawa dotyczące sporządzania faktury	P	C	
PDG(7)4 – obliczyć cenę i wartość netto oraz brutto oraz kwotę podatku VAT	P	C	
PDG(7)5 – sporządzić prawidłowo fakturę	P	C	
PDG(7)6 – wykryć błędy w wystawionej fakturze VAT	P	D	
PDG(7)7 – ustalić wartość podatku naliczonego VAT przy zakupie	P	C	
PDG(7)8 – ustalić wartość podatku należnego VAT przy sprzedaży	P	C	
PDG(9)8 – skorzystać z programu komputerowego FINANSE w celu sporządzenia faktury	P	C	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny	P	C	

pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego			
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	Zanim usiądziesz do księgi PKPiR (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> Zasady dokumentowania działalności gospodarczej w PKPiR
KPS(2)5 – systematycznie, rzetelnie i w zgodzie z prawem prowadzić ewidencje VAT	P	C	
PDG(1)8 – zastosować pojęcia: operacja gospodarcza, dowód księgowy, kontrahent, przychód, koszty uboczne zakupu, koszty, wydatki	P	C	
PDG(3)5 – wyjaśnić zasady prowadzenia PKPiR w oparciu o obowiązujące przepisy prawa	P	B	
PDG(7)9 – prawidłowo zaewidencjonować w PKPiR przychody i koszty	P	C	
PDG(9)9 – skorzystać z programu komputerowego FINANSE w celu prowadzenia PKPiR	P	C	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
KPS(2)6 – systematycznie, rzetelnie i zgodnie z prawem prowadzić PKPiR	P	D	

PDG(3)6 – wyjaśnić, w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, sposób obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne	P	B	Miniprzedsiębiorstwo płaci składki ZUS (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Podział zobowiązań wobec ZUS-u
PDG(4)3 – wyjaśnić powiązania przedsiębiorstwa z ZUS-em	P	B	
PDG(7)10 – obliczyć wysokość składek na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne	P	C	
PDG(9)10 – skorzystać z programu komputerowego FINANSE w celu obliczenia wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne	P	C	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	Miniprzedsiębiorstwo płaci podatki (1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • Podstawa opodatkowania
PDG(2)4 – zastosować przepisy prawa podatkowego	P	C	
PDG(4)4 – wyjaśnić powiązania przedsiębiorstwa z urzędem skarbowym	P	B	
PDG(7)11 – obliczyć zobowiązania wobec urzędu skarbowego	P	C	

PDG(7)12 – sporządzić deklarację VAT-7	P	C	podatkiem VAT • Podstawa opodatkowania podatkiem od dochodów • Deklaracja VAT-7
PDG(9)11 – skorzystać z programu komputerowego FINANSE w celu obliczenia zobowiązań podatkowych	P	D	
PDG(9)12 – skorzystać z programu komputerowego FINANSE w celu sporządzenia deklaracji VAT-7	P	D	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
PDG(7)13 – obliczyć wynik finansowy netto i dokonać jego rozliczenia	P	C	Wynik finansowy miniprzedsiębiorstwa (1 godz.) • Wynik finansowy netto i jego rozliczenie
PDG(7)14 – dokonać rozliczenia podatkowego z tytułu osiągniętego wyniku finansowego	P	C	
PDG(9)13 – skorzystać z programu komputerowego FINANSE w celu obliczenia wyniku finansowego netto	P	C	
2.4. Sami o sobie – podsumowanie działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa			
PDG(10)24 – sporządzić plan prezentacji	P	C	ABC skutecznej prezentacji (1 godz.) • Zasady dobrej prezentacji
KPS(5)3 – zastosować różne sposoby radzenia sobie ze stresem	P	C	
KPS(5)4 – radzić sobie ze stresem podczas prezentacji	P	D	

KPS(6)4 – udoskonalić swoje umiejętności zawodowe w zakresie prezentacji	P	C	<ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie pomocy audiowizualnych w prezentacjach publicznych Elementy werbalne i niewerbalne prezentacji Etykieta w wystąpieniach publicznych
OMZ(6)4 – wykorzystać prezentację jako sposób komunikacji	P	C	
OMZ(6)5 – przedstawić wspólnikom efekty pracy zespołowej	P	C	
OMZ(6)6 – zastosować podczas prezentacji pomoce audiowizualne w celu wzmocnienia przekazu	P	C	
BHP(7)1 – zgodnie z wymaganiami ergonomii zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(7)2 – zgodnie z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zorganizować środowisko pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)1 – przestrzegać zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
BHP(9)2 – przestrzegać zasad ochrony środowiska podczas wykorzystywania sprzętu komputerowego	P	C	
PDG(5)3 – dokonać analizy efektów finansowych miniprzedsiębiorstwa	P	D	<p>Prezentacja efektów działań miniprzedsiębiorstwa (1 godz.)</p> <ul style="list-style-type: none"> Prezentacja efektów działalności miniprzedsiębiorstwa: efekty finansowe, efekty pozafinansowe
PDG(5)4 – przeanalizować mocne i słabe strony miniprzedsiębiorstwa	P	D	
PDG(5)5 – wskazać korzyści pozafinansowe z własnej pracy w miniprzedsiębiorstwie	P	D	
KPS(6)5 – ocenić poziom zdobytych umiejętności w zakresie prowadzenia firmy	P	D	
KPS(6)6 – ocenić swoje mocne i słabe strony jako menedżera i lidera	P	D	

KPS(6)7 – przeanalizować swoje predyspozycje w zakresie samozatrudnienia	P	D	
KPS(6)8 – sformułować wnioski na temat własnej pracy w miniprzedsiębiorstwie	P	D	
KPS(8)2 – określić znaczenie odpowiedzialności w życiu zawodowym	P	C	
KPS(8)3 – wskazać konsekwencje wynikające z popełnianych błędów	P	C	

Planowane zadania

Uczniowie:

- prowadzą działania marketingowe,
- organizują proces produkcji i sprzedaży,
- podejmują ryzyko biznesowe,
- prowadzą dokumentację finansową (podatkowa księga przychodów i rozchodów, ewidencja VAT, ZUS),
- płacą podatki na powszechnie obowiązujących zasadach, zaś składki ZUS naliczane są od rzeczywistej podstawy pomniejszonej 1000 razy,
- dokonują rozliczenia finansowego prowadzonej działalności,
- podsumowują efekty finansowe i pozafinansowe działalności w miniprzedsiębiorstwie,
- dokonują prezentacji swojego przedsięwzięcia.

Podczas zaplanowanych w programie jednostek tematycznych nauczyciel może korzystać z gotowych pomysłów na zajęcia lub samodzielnie komponować scenariusze zajęć dydaktycznych. Na platformie internetowej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* są dostępne – dla zalogowanych nauczycieli – materiały dydaktyczne przydatne w realizacji zajęć, w tym: scenariusze zadań edukacyjnych, karty pracy, filmy i prezentacje.

Warunki osiągnięcia efektów kształcenia w tym środki dydaktyczne, metody, formy organizacyjne

Pracami miniprzedsiębiorstwa kieruje dyrektor naczelny, którego wspierają dyrektor ds. finansów i dyrektor ds. marketingu. Taka organizacja pracy młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa znakomicie służy indywidualizacji nauczania, ponieważ pozwala dostosować funkcję pełnioną w miniprzedsiębiorstwie do indywidualnych potrzeb, możliwości i zainteresowań uczniów.

Zasady działalności miniprzedsiębiorstwa określa regulamin, do którego przestrzegania zobligowani są wszyscy wspólnicy. Regulamin dostępny jest na platformie internetowej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*.

Wspólnikom w prowadzeniu miniprzedsiębiorstwa pomagają nauczyciel-opiekun oraz konsultanci biznesowi. Nauczyciel czuwa nad całością działań młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa, a w szczególności: dba o to, by działania uczniów były zgodne z prawem i regulaminem miniprzedsiębiorstwa, wspiera uczniów na każdym etapie działalności miniprzedsiębiorstwa oraz motywuje i inspirowanie do działania, tworzy warunki, które sprzyjają samodzielnej i twórczej pracy uczniów. Nauczyciel nie ingeruje w działania uczniów, ale czuwa nad prawidłowym przebiegiem zajęć. Jego interwencje wymagają jedynie sytuacje zagrażające bezpieczeństwu uczniów, jak również działania niezgodne z prawem i regulaminem młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa.

Działanie miniprzedsiębiorstwa jest oparte na realiach obowiązujących w prawdziwych firmach, dlatego uczniowie powinni mieć możliwość konfrontowania swojej wiedzy i umiejętności z praktyką. Współpraca z konsultantem ze świata biznesu (najlepiej wywodzącym się z branży powiązanej z zawodem, do wykonywania którego przygotowują się uczniowie) powinna być jednym z istotnych zadań wyznaczonych do realizacji przez młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo.

Uczestnictwo w grze edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* pozwala uczniom, w ramach tego działu, nabyć umiejętności realizacji przedsięwzięcia: od wdrożenia planu przedsięwzięcia (biznesplanu) do analizy i prezentacji efektów przedsięwzięcia.

W programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* szczególną uwagę zwraca się na następujące rodzaje aktywności uczniów, prowadzące do osiągnięcia efektów kształcenia:

- stawianie i weryfikacja hipotez,

- stawianie pytań, dostrzeganie i formułowanie problemów,
- rozwiązywanie problemów w sposób twórczy,
- wyszukiwanie i formułowanie argumentów,
- dokumentowanie pracy miniprzedsiębiorstwa,
- wykonywanie ćwiczeń sprzyjających doskonaleniu umiejętności samodzielnego i logicznego myślenia,
- wypełnianie dokumentów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miniprzedsiębiorstwa,
- korzystanie z platformy internetowej oraz komputerowych programów użytkowych, np. z programu FINANSE.

Działania miniprzedsiębiorstwa nie ograniczają się tylko do zaplanowanych zajęć lekcyjnych, przewidzianych w programie nauczania. Zajęcia takie to czas na podjęcie tematyki związanej z prowadzeniem przedsięwzięcia uczniowskiego o charakterze ekonomicznym, jakim jest młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo. Poza tymi zajęciami systematycznie powinny się odbywać zebrania wspólników, wykonywanie i sprzedaż produktów bądź świadczenie usług. Tematyka zebrań wspólników musi być związana z konkretnymi i bieżącymi potrzebami firmy, dlatego organizatorem i prowadzącym zebranie jest dyrektor naczelny miniprzedsiębiorstwa albo dyrektor odpowiedniego działu. Zarówno zebrania wspólników, jak i produkcja powinny odbywać się na terenie szkoły w wynajętym od dyrekcji pomieszczeniu, za które miniprzedsiębiorstwo płaci – na określonych w regulaminie zasadach – czynsz, ustalony z dyrektorem szkoły.

Środki dydaktyczne

Wsparciem w realizacji programu nauczania jest platforma internetowa, na której znajdują się zakładki ogólnodostępne oraz zakładki dedykowane zalogowanym uczestnikom programu – nauczycielom oraz uczniom.

- 1) **Zakładki ogólnodostępne** zawierają m.in. podstawowe informacje o programie, program nauczania, opis zasad funkcjonowania oraz regulamin miniprzedsiębiorstwa, informacje o Ogólnopolskim Konkursie na Najlepsze Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo PRODUKCIK, formularz zgłoszenia nauczyciela do programu oraz formularz kontaktowy.
- 2) **Zakładka dla nauczyciela** zawiera komplet materiałów dydaktycznych do realizacji programu, w tym: przepisy na zajęcia, zadania edukacyjne, filmy i prezentacje oraz wzory wszystkich dokumentów przydatnych w działalności miniprzedsiębiorstwa.

W tej zakładce dostępne są także wszystkie narzędzia do monitorowania działalności miniprzedsiębiorstwa.

- 3) **Zakładka dla ucznia** zawiera m.in. narzędzia do rejestracji, planowania i prowadzenia działalności miniprzedsiębiorstwa, poradnik *Miniprzedsiębiorstwo krok po kroku* wraz z wzorami dokumentów oraz program FINANSE do prowadzenia dokumentacji finansowej miniprzedsiębiorstwa.

Zalecane metody dydaktyczne

Zastosowanie procedur osiągnięcia efektów kształcenia, które wskazano w programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum*, zakłada wykorzystanie różnorodnych metod pracy i form aktywności uczniów. Jak już wspomniano, ideą programu jest nauka przez działanie, dlatego też należy dobrać takie metody i techniki, które pozwolą na pełne zaangażowanie się uczniów w realizację zadań, stworzą możliwości wykorzystania ich doświadczeń, wiedzy i umiejętności oraz zainteresowań. Uczniowie, poszukując nowych rozwiązań, rozwijają zdolności myślenia, stają się bardziej twórczy i otwarci. Efektywnymi technikami nauczania będą techniki metod problemowych, np.:

- burza mózgów,
- studium przypadku,
- analiza SWOT.

W kształtowaniu umiejętności wzajemnego słuchania, formułowania argumentów, prezentowania swojego stanowiska oraz wyciągania wniosków pomocne będą takie techniki, jak:

- debata „za i przeciw”,
- metaplan,
- dyskusja kierowana.

Realizacja treści finansowych wymaga stosowania zadań edukacyjnych o charakterze ćwiczeniowym: wypełnianie dokumentów finansowych, obliczanie, rejestrowanie. Pomocą w tym zakresie będzie program FINANSE, dostępny dla uczestników na platformie

internetowej gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*.

Formy organizacyjne

Zajęcia powinny być prowadzone w formie grupowej zróżnicowanej lub indywidualnej.

Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania efektów kształcenia

Ocenianie powinno wspierać ucznia w osiąganiu celów, diagnozować jego osiągnięcia, motywować do poszerzania wiedzy i umiejętności, pomagać w samodzielnym planowaniu swego rozwoju. W ocenianiu ważną rolę odgrywa samoocena i ocena członków zespołu, w którym uczeń pracuje. Ocenianie działań w ramach miniprzedsiębiorstwa powinno być czynnikiem motywującym uczniów do samodzielnego wykonywania zadań i rozwiązywania problemów. Ocena tego typu przedsięwzięć jest trudna do ujęcia w ramy tradycyjnego oceniania, szczególnie z uwagi na to, że często istotniejszy jest proces, samo działanie niż jego efekty. Podczas oceniania nauczyciel nie może koncentrować się wyłącznie na indywidualnych osiągnięciach ucznia.

Oczywiście ważne jest, jakie umiejętności i w jakim stopniu opanował każdy z uczniów, jakie błędy popełnia, co powinien zrobić, aby je wyeliminować. Ocenie powinna podlegać również praca miniprzedsiębiorstwa jako zespołu, będąca wypadkową oceny działania współników (np. umiejętności współpracy, komunikowania się, rozwiązywania problemów) i osiągniętych rezultatów (np. innowacyjność produktu czy usługi, wielkość sprzedaży, zysk, stopa zwrotu na kapitale własnym). Ocena pracy ucznia – uczestnika gry edukacyjnej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* – powinna zawierać zarówno elementy oceny zespołowej, jak i indywidualnej. Kryteria oceniania muszą uwzględniać założone cele kształcenia, aktywność uczniów na zajęciach oraz takie umiejętności, jak: współpraca w grupie, posługiwanie się terminologią ekonomiczną i umiejętność twórczego myślenia. Wskazane jest, aby kryteria oceniania, przynajmniej częściowo, tworzone były wraz z uczniami. W ten sposób uczniowie stają się odpowiedzialni za swoje postępy w nauce.

Kryteriami oceny pracy ucznia w miniprzedsiębiorstwie mogą być, między innymi:

Elementy oceny indywidualnej pracy ucznia	Elementy oceny miniprzedsiębiorstwa jako zespołu
<ul style="list-style-type: none">• znajomość zasad planowania• wyjaśnienie korzyści płynących z planowania działań• umiejętność planowania działań indywidualnych• stosowanie technik twórczego myślenia• kreatywność w podejmowaniu zadań• stosowanie w praktyce zdobytych wiadomości i umiejętności• przestrzeganie kodeksu etycznego miniprzedsiębiorstwa• umiejętność prezentacji efektów pracy zespołu• umiejętność oceny działań zarówno własnych, jak i zespołu	<ul style="list-style-type: none">• planowanie zadań wynikających z organizacji pracy miniprzedsiębiorstwa• skuteczność porozumiewania się• umiejętność efektywnego współdziałania• sposób zorganizowania pracy w zespole• terminowość wykonywania poszczególnych zadań• rozpoznawanie problemów i opracowanie strategii ich rozwiązania• prezentacja pracy grupy• planowanie finansów miniprzedsiębiorstwa

Nauczyciel, realizujący program, nie może być jedynym oceniającym postępy ucznia. Bardzo istotna jest ocena wielopłaszczyznowa. Im większa różnorodność form i sposobów oceniania, tym lepsze efekty osiągniemy. Można zastosować równocześnie różne formy oceniania:

- ocenę dokonaną przez nauczyciela,
- samoocenę,
- ocenę koleżeńską,
- ewentualnie ocenę dokonaną przez inne osoby, np. konsultanta biznesu.
- Ogólnopolski Konkurs na Najlepsze Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo

W zależności od stosowanych metod i technik edukacyjnych oraz treści nauczania, nauczyciel może zastosować różnorodne sposoby sprawdzania osiągnięć ucznia, np.:

Ocena wypowiedzi ustnych, uwzględniająca m.in.:

- wartość merytoryczną wypowiedzi,
- poprawną konstrukcję wypowiedzi,
- stosowanie zasad skutecznej komunikacji,
- argumentację podczas prowadzonej dyskusji lub debaty,
- formułowanie hipotez i wniosków.

Ocena wypowiedzi pisemnych, m.in.:

- ćwiczeń i kart pracy,
- biznesplanu na platformie internetowej,
- testów.

Ocena pracy zespołowej w oparciu o następujące kryteria:

- sposoby podejmowania decyzji,
- współdziałanie w grupie,
- planowanie pracy zespołowej,
- umiejętność prowadzenia negocjacji,
- umiejętność rozwiązywania problemów.

Przykładowe karty oceny pracy uczniów (Załącznik 4)

- Karta oceny koleżeńskiej
- Karta samooceny
- Karta dokonanej przez nauczyciela oceny pracy zespołowej
- Karta oceny prezentacji
- Ocena wyrażona stopniem – karta (Suma punktów uzyskanych w wyżej opisanych formach przekłada się na ocenę wyrażoną stopniem szkolnym. Przeliczenie punktów na ocenę szkolną powinno być zgodne z zasadami oceniania wewnątrzszkolnego.)

Ogólnopolski Konkurs na Najlepsze Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo

Formą oceny działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa jest Ogólnopolski Konkurs na Najlepsze Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo PRODUKCIK, organizowany przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Konkurs dotyczy wiedzy o prowadzeniu działalności gospodarczej, a także umiejętności związanych z prowadzeniem młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa od pomysłu, przez przygotowanie planu działań, ich realizację, aż do analizy efektów. W konkursie tym może uczestniczyć każde miniprzedsiębiorstwo zarejestrowane w Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Udział w nim daje uczniom możliwość zweryfikowania swoich osiągnięć, doświadczeń i umiejętności podczas rywalizacji z kolegami i koleżankami z innych szkół. W pracach komisji konkursowych uczestniczą przedstawiciele świata biznesu, zatem stanowi on również okazję do poddania działalności miniprzedsiębiorstwa rzetelnej ocenie praktyków biznesu. Zdobywca Grand Prix reprezentuje Polskę w konkursie europejskim **JA Europe Company of the Year Competition**.

Formy indywidualizacji pracy uczniów

Platforma internetowa programu umożliwia dostosowanie tempa pracy, warunków, środków, metod i form kształcenia do możliwości

i potrzeb zarówno ucznia, jak i nauczyciela.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Efekty kształcenia dla zawodu technik zapisane w rozporządzeniu MEN w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach

Załącznik 2: Pogrupowane efekty kształcenia dla zawodu technik

Załącznik 3: Uszczegółowione efekty kształcenia dla zawodu technik

Załącznik 4: Przykładowe karty oceny pracy uczniów

Wskazówki do realizacji programu nauczania *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum*

Realizacja programu nauczania *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* została przez autorów programu zaplanowana na minimum 30 godzin dydaktycznych. W szkołach zawodowych liczba godzin przeznaczonych na realizację przedmiotów zawodowych lub modułów uwzględniających efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów (PDG) jest zróżnicowana – zwykle jest to od 30 do 90 godzin. Prezentujemy poniżej kilka możliwych rozwiązań, które pomogą nauczycielowi zaplanować realizację programu nauczania *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum*, zgodnie z podstawą programową kształcenia w zawodach. Oczywiście nauczyciel realizujący program *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* może wybrać również inne rozwiązanie, bardziej dogodne niż prezentowane powyżej. Wtedy jednak powinien samodzielnie dokonać uszczegółowienia efektów kształcenia zawartych w podstawie programowej kształcenia w zawodach i doboru treści nauczania. W każdym przypadku wybór powinien uwzględniać możliwości szkoły oraz potrzeby i oczekiwania uczestników zajęć.

1. W przypadku realizacji zajęć w wymiarze **30 godzin** zachodzi zgodność zarówno czasu przeznaczonego na realizację materiału nauczania, jak i efektów kształcenia PDG opisanych w programie nauczania *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum*.

2. Realizacja programu nauczania *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* na zajęciach edukacyjnych w wymiarze **powyżej 30 godzin** z pewnością uwzględni efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, efekty kształcenia stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów (PKZ) i/lub efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych

w poszczególnych zawodach. Jeżeli zatem program nauczania realizowany w szkole zawiera, oprócz PDG, KPS i OMZ inne efekty kształcenia, to proponujemy rozważenie dwóch możliwości:

- pozostawienie 30 godzin na realizację programu i przeznaczenie pozostałych godzin na osiągnięcie innych efektów kształcenia (PKZ i/lub efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji), które zawiera realizowany wcześniej w szkole program nauczania;
- zwiększenie liczby godzin na realizację programu i przeznaczenie pozostałych godzin na osiągnięcie pozostałych efektów kształcenia (PKZ i efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji), które zawiera dotychczas realizowany program nauczania.

3. Jeżeli dotychczas realizowany w szkole program nauczania przedmiotu zawodowego lub modułu zawiera, oprócz PDG, KPS, OMZ inne efekty kształcenia, to proponujemy wybór jednej z trzech możliwości realizacji ww. programu nauczania:

- najpierw jest realizowany program *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum*, a później, na bazie doświadczeń zdobytych przez uczniów, realizowane są inne treści zawarte w tym programie nauczania;
- najpierw są realizowane treści zawarte w programie nauczania, inne niż oferuje program *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum*, a później uczniowie zakładają i prowadzą młodzieżowe miniprzedsiębiorstwa, co pozwoli im zweryfikować w praktyce zdobyte wcześniej wiadomości i umiejętności;
- realizacja treści teoretycznych jest realizowana równoległe z praktycznym działaniem uczniów, którzy zakładają i prowadzą młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo, dzięki czemu wiadomości teoretyczne i umiejętności praktyczne są weryfikowane na bieżąco.

4. W niektórych szkołach programy kształcenia w zawodach nie wyodrębniają osobnego przedmiotu nauczania realizującego efekty PDG. W takiej sytuacji proponujemy powołanie międzyprzedmiotowego zespołu nauczycieli przedmiotów zawodowych lub modułów, którzy realizują efekty PDG i rozdzielnie treści programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* pomiędzy różne przedmioty zawodowe (moduły) w taki sposób, by każdy nauczyciel osiągnął efekty PDG, KPS, OMZ wyznaczone przez program swojego przedmiotu zawodowego (modułu). Jest to najtrudniejszy wariant realizacji programu. Wymaga dyscypliny i dobrej współpracy w zespole. Warto powołać lidera (koordynatora) zespołu, który będzie pełnił funkcję opiekuna miniprzedsiębiorstwa i czuwał nad realizacją założeń programu *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo* w ramach wszystkich przedmiotów zawodowych (modułów).

5. Uszczegółowione efekty kształcenia w programie *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* powinny uwzględniać specyfikę konkretnej branży. Aby było to możliwe, przedmiot działalności miniprzedsiębiorstwa (produkt lub usługa) powinien być również dostosowany do konkretnej branży.

6. Warto zadbać o to, by konsultanci miniprzedsiębiorstwa, w miarę możliwości, wywodzili się z branży powiązanej z zawodem, do wykonywania którego przygotowują się uczniowie. Współpraca z konsultantami biznesowymi pozwala realizować w programie efekt kształcenia PDG(6): „Uczeń inicjuje wspólne przedsięwzięcia z różnymi przedsiębiorstwami z branży”.

7. Tematy zajęć i ich omówienie są dostępne – dla zalogowanych nauczycieli – na platformie internetowej *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo*.

Ważne!

Treści zawarte w programie nauczania *Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo w technikum* powinny zostać zrealizowane w ciągu jednego roku szkolnego.